

LETECKÉ ROZHLEDY

ROČNÍK III.

Redaktor: Podplukovník Vilém Stanovský.

ČÍSLO 1.

Major gšt. Emil Tarant:

Letectvo rozhodujícím činitelem k dosažení účelu války?

(Teorie Douhetova a její kritika.)

V poslední době se množí skoro epidemicky nejen obsáhlejší studie a články, nýbrž i větší samostatná díla, která pojednávají o charakteru budoucí války.

Jedním z hlavních podnětů k těmto studiím je vlastně rozmach techniky jakožto elementu, jemuž podléhá jedna z podstatných složek vojska, t. j. jeho výzbroj, kterážto složka je s to měniti dosavadní koncepcie strategie a taktiky.

Koncem světové války a hlavně po ní došlo největšího rozmachu po stránce technické letectvo, jehož použití se otvírají daleké a nové perspektivy. Tím vlastně byl dán podnět k úvahám o tom, že se v příští válce letectvo stane onou zbraní, která rozhodne o vítězství.

Dříve však, než se pustíme do úvah o této úloze letectva, musíme si uvědomiti dvě teorie, které se nyní udržují a dávají podnět k všelikým proroctvím o rázu příští války. Jedna z nich je teorie o válce statické, posílení, jež se snaží dokázati, že se nynější člověk stává otrokem strojů, místo aby ze strojů učinil otroky své, což znamená, že se bude za tyto stroje jen krýti a všeobecně zůstane v defensivě. Druhá je teorie o válce dynamické, pohybné, kde člověk použije strojů k pohybu a manévru.

Při našich úvahách o činnosti letectva v příští válce podle daného námětu bude rozhodující teorie války dynamické. O uplatnění této teorie prostřednictvím letectva se zasazuje italský generál Douhet, kdežto jiní ji chtějí realizovat chemií, mechanisací (Fuller), motorisací (gen. Alléhaut), malými elitními bojovými armádami (von Seeckt) anebo překvapující náhlou válkou, rozpoutanou bez jakéhokoliv jejího formálního opo- vědění. Zmínky zaslouží teorie Fullerova, Croftova a teorie gen. Camona o motorisaci, které z velké části došly již praktického uplatnění nejen v motorisování dělostřelectva a služeb, ale i na příklad v dosti šťastném organisování t. zv. italské rychlé divise.

Zabývati se jimi bylo by námětem neméně zajímavým. Všimněme si však především jen letecké teorie italského gen. Douheta.

Gen. Douhet vydal již v roce 1921 knihu „Il dominio dell'aria“, která přepřacována vyšla znovu v roce 1928.

Co je základní myšlenkou této teorie? Vychází z předpokladu, že činnost letectva jakožto zbraně pomocné (ve smyslu kooperace*) je bez- účelná vždy, když má nepřítel převahu ve vzduchu.

*) Letectvo je sice v rámci pozemní armády podle G-V zbraní hlavní, v duchu naší úvahy lze však užiti výrazu „pomocné“ jako označení, že jde o letectvo, které kooperuje s pozemní armádou. Kde se v naší úvaze mluví o letectvu jako o zbraní hlavní, myslí se tím tak zvané „samostatné úkoly“ letectva.

Proto by bylo plýtváním a nesprávným využitím této zbraně, bylo-li by jí používáno v té formě, v jaké se to dalo s menšími výjimkami ke konci války.

Jakmile autor akceptoval tento argument, vyvinula se jeho revoluční teorie už velmi snadno, a to v tom smyslu, že v zásadě osamostatňuje letectvo nejen jakožto jednu z hlavních zbraní, ale přímo jako jedinou zbraň, která rozhodne o vítězství. Je to zjev analogický, jaký přinesla ve Francii posícní válka u dělostřelectva. Tehdy se totiž tvrdilo, že terénu dobývá dělostřelectvo a že pěchota s ostatními zbraněmi jej teprve pak obsazují. Formu letectva jakožto zbraně pomocné tedy zrušuje jako zbytečnou a neužitečnou.

Osamostatněné letectvo má vytvořiti nejmocnější válečný prostředek, a to takový, aby samo bylo schopno v krátké době přinést rozhodnutí. A rozhodnutí má přinést neočekávaný letecký útok, uspořádaný systematicky tak, aby byly zrušeny dvě první fáze války, t. j. mobilisace a nástup nepřítele, při čemž má působiti morálně i fyzicky, aby je protivník nemohl provést, takže by tím byla válka rozhodnuta již ve svém počátku.

V podstatě chce tedy rozhodný a systematický útok ve vzduchu, na zemi pak obranou pozemní armádou. V duchu své teorie Douhet vyžaduje:

Vytvořiti leteckou armádu tak silnou, aby získal naprosto určitě ono „dominio dell'aria“ (převahu ve vzduchu), která mu umožní přenést výbušiny potřebné k zasažení citlivých míst, čímž by ovládl činnost nepřítele tak, jak bude uvedeno dále.

Míti tuto armádu stále v pohotovosti ke vstupu do boje, t. j. mítí ji připravenou stále, tedy i v době míru.

Změniti organizaci ostatních zbraní, resp. celé armády (i námořních sil) tak, aby byly omezeny, při tom však mohly ihned vstoupiti v činnost, kdyby se dosažení převahy ve vzduchu a ovládnutí nepřítele ve vzduchu dočasně z jakékoliv příčiny nepodařilo.

Doplniti tento systém organizací pozemní protiletadlové obrany, ale jen místní protiletadlovou obranou v určitých důležitých místech.

Je třeba si uvědomiti, že koncem války bylo celé letectvo rozděleno tak, že velká jeho většina byla určena k spolupráci s ostatními zbraněmi, což znamená, že bylo ve službách zvláště velitelství vyšších jednotek, pěchoty, dělostřelectva neb i jezdeckta. Provádělo tedy hlavně dva úkoly: mělo na starosti zpravodajství a pracovalo přímo v boji spolu s ostatními zbraněmi. Dále byl jeho bojovým úkolem též boj ve vzduchu proti nepřátelskému letectvu a bombardování, to vše však v rámci pozemní bitvy.

Novou teorii o letecké válce padá nyní celá tato organizace a vytváří se samostatná armáda letecká, které má být použito hromadně, a to vždy účinně. Pro letectvo nepřipouští autor obranu; možné útoky protivníka chce paralyzovati ne obranou, ale ohrožením útoky většími a účelnějšími. To je zásadou jeho letecké války.

Tato nová teorie Douhetova vzbudila arci vášnivé polemiky a diskuse jak v Itálii, tak i v cizině.

Zrodila se v Itálii, v zemi, kde letecký průmysl vznikl vlastně teprve až po válce. A právě rozmachem tohoto průmyslu byl dán podnět k analysování možností, jak použití této nové zbraně hromadně.

Teorie měla úspěch, byla přijata v Itálii i vojenskou správou a částečně též uskutečňována.

Přihlédněme k tomu, proč teorie Douhetova nabyla tak lehce právě v Itálii půdy? Jak jsme již řekli, letecká válka je konkretisováním útočného ducha. Tento duch odpovídá elánu fašistického směru. Fašism exaltoval národ pro myšlenky státní expanse a zdůraznil význam vojska i předvojenské výchovy vůbec. Psychologicky mu tedy slouží Douhetova teorie velmi dobře. Teorie totiž předpokládá, že po akcích letectva, podniknutých proti určitému území, budou území letectvem dobyté obsazovat lehká a pohyblivá vojska a těmi mají býti miliční jednotky, postupem času i zmotorisované.

Italské velení se posledními leteckými manévry dokonce snažilo dokazovati, že by letectvo ve 4 dnech mohlo provést bombardováním a plynovými útoky velkou vojenskou akci a že by jí mohlo dosíci i příznivého pro sebe válečného rozhodnutí. To by se uskutečnilo na zemi obsazením hranic slabými oddíly tajně shromážděných vojsk, na moři pak loďstvem, schopným rychle vysaditi na břeh silné oddíly, které by za další spolupráce s válečným loďstvem a letectvem dobyly mořského předmostí a rozšířily je a konečně ve vzduchu leteckou masou, která by napadla životní střediska nepřátelská a tím porušila nebo znemožnila klidný průběh mobilisace a nástupu nepřítele až k jeho úplné demoralisaci.

Tímto pojetím se tvoří předpoklad o možném skončení války tím, že by po rozrušení nepřátelské mobilisace a nástupu a zasažením protivníka v citlivých místech, obsazením území (bez boje), resp. *d e s s a n t y* v důležitých místech bylo možno dosáhnouti záruky pro vynucení míru.

Z celé této koncepce je též zřejmě viděti snahu, zamežiti možnost tak dlouhé války, jako byla poslední. Vyplývá to nejen z poměrů hospodářských, nýbrž odpovídá to též temperamentu národa. Válku s delším trváním by Itálie bez velmi účinné pomoci spojenců těžko snesla.

Tyto myšlenky posilují též velikou fantasií národa, jehož úsilí vrholi v jistých snahách o nápravu poměrů, s nimiž masa občanstva po světové válce není spokojena.

Taktéž i sama geografická poloha Itálie by doporučovala přijetí této teorie. Životní a průmyslová střediska Itálie jsou většinou při hranicích a tím jsou ohrožena možnými leteckými útoky. Jsou to trojúhelníky: Janov-Turin-Milán a Udine-Terst-Rjeka. Tato místa a potom snadný přístup po ose Tarvisio-Udine je nezbytné brániti nadvládou letectva, pracujícího hromadně.

Podívejme se nyní, jak gen. Douhet ve své knize „*Il dominio dell'aria*“ v hlavních rysech svou teorii rozvádí.

Douhet srovnává navzájem útok a obranu na moři, na zemi a ve vzduchu. Tvrdí, že na moři a na zemi může obrana skoro vždy i menšími silami zastaviti početně silnějšího nepřítele. Naproti tomu zase vždy, pomyslí-li se na ofensivu v těchto živlech, nutno míti početní převahu. Výslovně však tvrdí, že tomu tak není ve vzduchu. Protiletadlová obrana je ještě nedokonalá, skoro ještě v plenkách; ať už přímá nebo nepřímá, není přece ještě dosti účinná. Útok ve vzduchu nemůže býti tedy tak paralysován, jako onen na zemi, menším počtem nepřátelských letadel. Právě letecký útok dává možnost útočiti později na zemi i na moři s menšími silami.

Douhet pokládá letectvo za jedinou zbraň, která má veliký útočný akční radius. Může útočit nejen na jakákoliv vojska, ale i na jejich životní střediska zásobovací a dopravní. Krátí tím podstatně nezbytný manévr, jímž třeba znemožniti nepříteli zásobování tím, že se mu přetnu jeho životní tepny.

Z tohoto předpokladu přichází Douhet k závěru, že boj ve vzduchu může býti rozhodující, protože útoky ze vzduchu lze nejen napadnouti přímo nepřátelská vojska, ale lze jimi způsobit i silné účinky politické a hospodářské a zasáhnout demografická střediska protivníkovy.

Útočné letectvo bude musit již v míru býti takové, aby mělo zajištěnu převahu ve vzduchu, aby za války mohlo ihned a systematicky napadnout nepřitele ve všech jeho životních centrech. O tuto svou převahu ve vzduchu nemusí usilovati zásadně bojem, musí ji míti zajištěnou skutečnou materiální převahou (latentně); nebude-li se však moci boji ve vzduchu vyhnout, podstoupí jej bez obavy.

Autor této teorie tvrdí, že obrana přímá i nepřímá může letectvo jen znepokojovat, nikoliv je zničit. Proto je třeba, když je to možné, aby všechny prostředky obětované právě na tuto obranu byly raději obráceny na vybudování silného samostatného letectva. Jediné, co uznává, jest, že je třeba zřídit v důležitých místech dobrou protiletadlovou dělostřeleckou obranu, protože obrana prováděná slabým letectvem nemůže nikdy zabrániti náletu, i kdyby šlo třeba jen o jediné nepřátelské letadlo.

Podle Douheta tedy:

1. zrušilo by se letectvo pomocné, pracující s pozemní armádou, a vytvořila by se jediná silná útočná letecká armáda;

2. k obraně důležitých životních středisk by se používalo výhradně protiletadlového dělostřelectva;

3. organisoval by se materiálně celý národ pro pasivní obranu (individuálně);

4. bylo by dobře intensivně studovat a zdokonalovat technické prostředky, které by dovolovaly letectvu největší akční radius.

To jsou v podstatě hlavní body Douhetovy teorie. Předmětem polemik stala se tato teorie v roce 1927—1930 a zúčastnilo se jich mnoho odborníků.

Na této teorii je na první pohled nápadné to, že

1. nepřisuzuje velký význam letectvu, které dosud pracovalo v těsném styku s pozemní armádou, a že velmi omezuje péchotu a dělostřelectvo;

2. že skoro úplně přehlíží velkorysost protiletadlové obrany a boj ve vzduchu;

3. že rozhodující výsledek má býti vybojován masou letectva, a to jeho prostou převahou, a

4. že se při akcích této masy nevyhledává zásadně boj ve vzduchu a že v něm chce zvítěziti prostou přesilou, při čemž předpokládá, že slabší protivník se vyhne boji proti silnějšímu, a že správně nehodnotí vliv atmosférických podmínek na hromadné akce letectva.

Proti těmto zásadním formám bojů podle teorie generála Douheta jsou více nebo méně odůvodněné námitky. Souhrnně je podal gen. fran-

couzské armády Tulasne ve své studii „Une nouvelle doctrine de guerre“. Z jeho vývodů možno některé přijmouti bez výjimky, o některých však bylo by lze debatovati. Některé názory Douhetovy jsou ovšem přizpůsobeny jen Itálii samé, takže bude těžko je vyvracet, protože jejich podstatnost je odůvodněna nejen zvláštním italským prostředím, v němž se zrodily, ale i celým geografickým postavením Italie, velmoci z velké části námořní, ale uzavřené v Středozezemním moři a izolované obloukem Alp.

Přihlédněme však k některým vývodům generála Tulasna. On tvrdí, že boj ostatních zbraní bez letectva jakožto prostředku spolupracujícího v rámci pozemní bitvy bude velmi těžký, a že by vlastně tento druh letectva byl odsouzen k vymření, bude-li se totiž, jak to žádá Douhet, budovati v rozpočtu každé zbraně, t. j. na její vrub. Názor gen. Tulasna o nezbytnosti spolupráce letectva jeví se v jiném světle, je-li věc posuzována s hlediska čistě italského. Pro pěchotu — královnu zbraní — letectvo obstará v podstatě průzkum taktický a bojový. Pro vyšší velitelství jednotek prvního sledu od okamžiku, kdy dostaly bojové úkoly, cpa-truje zprávy, týkající se nepřátelského bitevního sledu a vzdálenějšího prostoru. Při nynějších možných rychlých přesunech je těžko určití přibližnou vzdálenost, z které by nemohla nepřátelská jednotka, dnes večer letectvem hlášená, zítra skutečně překvapit. Pokládejme zde za takovou pravděpodobnou nebezpečnou vzdálenost 40 km.

V italské organizaci však na tuto vzdálenost pracuje mnohem bezpečněji a přesněji jejich rychlá divise. Vezmeme-li v úvahu na př. možnost konfliktu italsko-jugoslávského, mohly by v tomto případě rychlé divise vykonati řečenou službu, t. j. průzkum na 40 km. Uvážíme-li však možnost konfliktu italsko-francouzského, t. j. válku v Alpách, nemohl by onen průzkum na vzdálenost 40 km býti vůbec uskutečněn ani rychlou divisí, ani pomocným letectvem (nutno tu počítati s horskými opevněními).

Z toho vysvítá, že se stanoviska italského se použití spolupracujícího letectva posuzuje podstatně jinak.

Proto se tvrdí, že v obou možných konfliktech bude vždy Italie musit mít silné samostatné letectvo s velkým akčním rádiem, mocné svými účinky, ať už za Alpami směrem k nástupové francouzské oblasti v Dauphiné nebo v Provenci, ať přes Adriatické moře směrem na Lublaň s poříčím Sávy, nebo do poříčí Driny. Stoupenci Douhetovi tvrdí, že by použití pomocného letectva v Itálii nikdy neodpovídalo výdaji, který by bylo nutno na ně věnovati. Ale Italie by mohla při možných pozemních konfliktech vždy počítati s masou letectva jako se zbraní, odpovídající konfiguraci italského terénu.

Analogicky je tomu i při námořnictvu, kde vlastní obrana pobřeží bude doplněna masou letectva, které bude moci velmi snadno zasáhnout i na pobřeží tam, kde toho bude třeba. Má to býti zase letecká masa, která uzavře moře Adriatické v úžině Otrantské a svou útočnou činností ochrání pobřeží od útoku uzavřením moře Ligurského a Středozezemního mezi Sicílií a Sardiníí a Sicílií a Tunisem. Při násilném vylovení nepřátelském na italském pobřeží bude zase mít velkou úlohu převaha ve vzduchu.

Je zřejmé, že se v Itálii letecká politika počíná aspoň v teorii uplatňovati tak, že hledí se vyrovnávat politice námořní, ne-li ji předčít.

Dalším článkem teorie Douhetovy, který generál Tulasne rozebírá, je podceňování protiletadlové obrany. Douhet praví co nejrozhodněji: „Zřeknu se celé své teorie, ukáže-li se mi účinný obranný pancíř protiletadlový.“

Celá protiletadlová obrana nestačí rychlému vývoji letectva. Spoléhati na ni bylo by strašným zklamáním a hazardováním právě tak, jako opomíjeti letectvo jakožto samostatnou zbraň, užitou v masách. Chtít vybudovat souvislou leteckou obranu na hranicích je nemyslitelné. Raději obětovat náklad na vybudování útočného letectva a brániti jen určitá místa. Proto celý národ musí býti na to upozorňován a vycvičen v pasivní obraně.

Je třeba kriticky rozebrat i další názory generála Douheta o leteckém boji. Tvrdí, že letecká armáda nesmí nikdy hledati boje ve vzduchu. Je-li silnější, nesmí se boji vyhnout, když je napadena, je-li však slabší, musí se boje prostě zříci. Dominujíc takto svou převahou, přenáší útočné pumy a útočí na nepřítele shora, a to právě v těch místech, která nelze panceřovati.

Ale právě tento předpoklad se musí uskutečnit v praxi, protože nepřátelská letecká armáda, třebaž slabší, jen když je vychována a vycvičena v duchu boje ve vzduchu, vždy napadne i silnějšího nepřítele a prostě jej donutí bit se ve vzduchu. A v tomto případě není jisté to, o čem je Douhet přesvědčen, že totiž přípravou silnější letecké armády možno se vyhnouti boji ve vzduchu vůbec a tedy i ztrátám vznikajícím z tohoto boje.

Jen v jednom z hlavních důvodů proti Douhetově teorii jsou jistě všichni jeho odpůrci zajedno. Všichni totiž svorně tvrdí, že vzdušné válčiště přec jen nebude pro válečný konflikt rozhodující. Generál Douhet svýr tvrzením znehodnocuje a podceňuje branné síly pozemní a námořní. Těm prostě určuje obranu a tvrdí, že usilovat o to, být silným všude, t. j. ve vzduchu, na moři i na zemi, znamená být slabým všude. Odsoudit takto tyto ostatní zbraně jen k obraně, a dát jim takové prostředky, aby nepřítel u nich nemohl hledati rozřešení konfliktu dříve, než je získá ve vzduchu letecká armáda, je prostě non sens. Bránit se všude jinde tak dlouho, než padne rozhodnutí ve vzduchu, je konečně myslitelné a přípustné, ale toto rozhodnutí ve vzduchu nemusí být ještě vždycky příznivé, protože nezávisí jen a jen na převaze leteckého materiálu a na výkonnosti leteckého personálu, nýbrž i na jiných činitelích, často nepředvídatelných. Mimoto třeba pamatovat i na to, že na zemi i na moři lze vždy i velké chyby ještě napravit touž zbraní, kdežto nezdařenou leteckou výpravu mohou napravit jen a jen ostatní zbraně. Douhet musí uznat, že být vítězem jen s jedinou zbraní, t. j. leteckou masou, neznamená ještě celkové vítězství vůbec. Musí zajisté připustit, že teprve společné rozhodnutí všech zbraní bude znamenat konečné celkové vítězství.

Po tomto krátkém objasnění teorie Douhetovy bude snad zajímavé zmínit se ještě trochu obsírněji o tom, jaký vzbudila ohlas ve vojenských kruzích různých států.

První vydání Douhetovy knihy spadá do roku 1921, tedy právě do doby počátků moci fašismu. Až do r. 1927 neměly jeho myšlenky značnějšího úspěchu; teprve od r. 1927 se počíná o nich čile diskutovat a lze říci,

že nová teorie měla značný vliv na oficiální kruhy i na vládnoucí politický režim italský.

Fašistická vláda v roce 1927 zřizuje místo náčelníka hlavního leteckého štábu, které Douhet reklamoval již v roce 1921. Letectvo počíná být opravdu středem velikého italského zájmu, a to hlavně letectvo bombardovací (skupinové lety v Středozemním moři na východ i západ, do Jižní Ameriky, vždy v čele s generálem Balbem, ministrem letectva). Ministerský předseda podpírá teorii Douhetovu a tvoří samostatné ministerstvo letectva a vzduchu a sám ministr letectva Balbo praví: Douheta je nutno chápati jako proroka a ne ho pokládati za utopistu. Zvýšení leteckého rozpočtu, všestranná propaganda, provádění velikých skupinových letů, řeči ministrů při schvalování rozpočtu, uspořádání čtyřdeních velikých manévřů 2 leteckých armád, to vše svědčí o tom, že se oficiální vojenské kruhy orientují podle nové válečné doktriny Douhetovy. Možno tedy říci, že se Douhetova teorie v Itálii již vtěluje v praxi.

Jediný, kdo se nepokrytě staví proti teorii Douhetově v Itálii, je brigádní generál E. Monti, podnáčelník hlavního štábu.

Své odmítavé stanovisko odůvodňuje zkušenostmi, odvozenými z náletů, které provádělo německé letectvo v poslední válce. Tvrdí, že účinnost nynějšího letectva s dosaženým stupněm pokroku techniky značně vzrostla, ale že také uvedla v život stejný rozmach protiletadlové obrany. Monti technicky dokazuje nemožnost realizovati Douhetovu teorii až do konečných důsledků, které jsou ovšem naprosto nezbytné k dosažení konečných úspěšných praktických výsledků této teorie. Přes to však se přimlouvá velmi rozhodně za stálé rozmnožování letectva, ale bez jakéhokoli oslabování významnosti ostatních zbraní.

V Americe je Douhetova teorie v zásadě odmítána. Je to právě generál Mitchel, velitel amerického letectva, který o tom řekl své mínění v roce 1929 a 1930. Tvrdí, že ony doby, kdy branné síly samy rozhodovaly o konečném vítězství, vlastně již minuly. V příštích konfliktech půjde pro celý národ o to, být či nebýt. A právě často národ sám ani po vítězství nepřátelských zbraní nebude se cítit poraženým (viz Německo). Bude třeba více než kdy jindy v minulosti zmocniti se přímo životních středisk protivníkových, a to tak, aby se mu znemožnilo žít normálně a aby se ochromila i činnost jeho státních orgánů. A toho přece jen letectvem dosáhnouti nelze.

Připouští, že by letectvo mohlo dosáhnouti žádoucího rozhodujícího účinku na vitální střediska snad jen v Anglii a Japonsku (a některých jiných menších státech).

Přes to, že Mitchel je odpůrcem této teorie, přiznává, že letectvo je velmi silnou zbraní, a výslovně praví, že kdyby Německo bylo na začátku války znalo o letectvu a podmořských člunech to, co zná nyní, ovšem po tak drze zaplacených zkušenostech, bylo by se jistě stalo pánem světa. Bylo by též absurdní, nepřizpůsobovati staré strategické koncepte vojenské a námořní veliké moci, jakou jest nynější letectvo.

Po té stránce právě by se měl změnit i poměr jednotlivých položek ve vojenském rozpočtu. Z 100 dílů rozpočtu se věnuje v Americe 50 námořnictvu, 40 vojsku a 10 letectvu, místo aby se věnovalo 50 letectvu, 30 vojsku a 20 námořnictvu.

V Anglii, kde se vojenský futurismus projevil už extrémními názory na motorisaci (Fuller), se uznává, že útočnost letectva má převahu nad jeho způsobilostí obrannou; tím se vlastně vrací vojskům to, co za světové války ztratila, t. j. útočnost a pohyblivost. Rovněž se uvádí názor, že právě letectvo změnilo válku v tom smyslu, že se výsledku války nedosahuje v obvodu akcí armád anebo válečných flotil, nýbrž útokem na nervy celého národa, jehož celková odolnost se stává rozhodující. Tento úplně správný názor zastává v Anglii A. E. Blahe.

Liddel Hart uvažuje podobně. Dokazuje, že nynější zbraně mají velikou schopnost obrannou, ztrativše útočnou, již však mohou znovu nabýti jen mechanisací. Připouští, že jedinou ze zmechanisovaných zbraní, která bude úplně pohyblivá a především útočná, bude letectvo, jež se stane zbraní opravdu vedoucí, a srovnává středověkou pěchotu a jezdecko s nynější pozemní armádou a letectvem. Uvádí, že Anglii skutečně hrozí úplně izolování a zničení průmyslových středisk a lodních doků útokem letectva. Proto se obrana Anglie musí přenést s moře do vzduchu. To bude to nejnnutnější, k čemu třeba přistoupiti, poněvadž každý nový letecký vynález zvyšuje schopnosti a možnosti letectva.

Rozmachem letectva se Anglie stala zemí vlastně kontinentální. Protože její obrana proti letadlům je v praxi nemožná, žádá Liddel Hart posílení národní obrany anglické politikou vojenských úmluv. Zajištění obrany při převaze letecké zbraně může být totiž podle něho dosaženo jen za spolupůsobení Francie.

Ačkoliv v Německu byla teorie Douhetova přijata celkem příznivě, přece i tam se našli odpůrci, kteří ji nepřijímají doslovně. Kapitán Ritter z bývalého hlavního štábu odpovídá totiž na otázku, zda může letectvo rozhodnouti samo válku, že v zásadě sice nikoliv, ale za jistých okolností přec jenom může.

Ve Francii teprve v poslední době projevila širší vojenská veřejnost živější zájem o teorii Douhetovu a generál Tulasne považuje tento francouzský nezájem za veliké nebezpečí. Douhetova teorie nemá být ignorována, protože skýtá možnost změnit koncepti války a tím novou intelektuální cestou dosíci překvapení, jehož působení může nabýti neobvyklých morálních účinků, které proti „obvyklým formám“ překvapení mohou připravit trvalost působení. Tulasne vítá článek J. M. Bourgeta v Revue de Paris z 15. III. 1932, který velmi správně rozbírá celou doktrinu Douhetovu (La place de l'Aviations dans la Défense nationale).

Nedávno rozbíral a kritoval novou Douhetovu strategickou doktrinu francouzský generál de Cugnac.

Snaží se dát odpověď na dvě otázky: může-li totiž rozmach letectva způsobit revoluci ve strategii, jak si to představuje doktrina Douhetova, a která překvapení v budoucnosti může letectvo opravdu přinést.

Tvrzení generála Douheta, že totiž získaná jednou převaha ve vzduchu sama o sobě již postačí k tomu, aby se vnutila vlastní vůle nepříteli tím, že způsobí hrůzu a přinese úplný zmatek do jeho populačních středisk, de Cugnac považuje za přepjaté a při nejmenším za předčasné. Douhetův systém pokládá za návrat k dobám barbarů a srovnává jeho metodu, bezohledně nedbající mezinárodních konvencí, s metodou Attilovou. Připouští však, že tato Douhetova metoda, ať již je jakkoliv odsuzována, přec jen znamená úplnou revoluci v organizaci národní obrany.

Pokud jde o technickou stránku této nové teorie, srovnává její leteckou armádu velmi případně s loďstvem Filipa II. a zcela správně usuzuje, že nebude jen tak lehké a především prakticky proveditelné, aby se kdykoliv mohla opravdu získati nadvláda ve vzduchu. A připustí-li se konečně i to, tvrdí, že v týž den, kdy bude technicky rozřešeno ono „kdykoliv“, zároveň s ním se zrodí také řešení odpovídající tomu strategické obrany.

Nejlepší obranou budou ovšem odvetná opatření, protože vždycky se najdou takové osoby, které i za cenu života tato odvetná opatření uvedou v činnost. Pak to tedy vlastně budou jenom normální obranná opatření.

De Cugnac za jednu z hlavních slabin letectva pokládá to, že jeho činnost není nepřetržitá. Druhou slabinou je, že letectvo, které vlastně jen přeletí, třebas i s největší hrůzou a ničivostí, přece nikdy teritoria nedobude, resp. je neobsadí.

V závěru pak posuzuje tuto teorii i po stránce humánní a domnívá se, že celý svět by se jistě postavil po bok toho, kdo by byl tak nelidsky napaden (potopení Lusitanie), protože přece jen lidstvo tak nekleslo, aby mlčky přijalo masakrování žen a dětí jakožto prostředek k dobytí válečného vítězství.

Francouzský generál Felix Marie svým pojednáním ve „France Militaire“ z června 1932 velmi vtipně na vlastním zidealizovaném příkladě války ve vzduchu r. 19... podle teorie Douhetovy, totiž na konfliktu mezi Německem na jedné a Francií s Belgií na druhé straně, dokazuje zrovna s takovými předpoklady jako Douhet právě opačný výsledek onoho očekávání. K tomu přichází poukazem na prostou kalkulaci, o kterou se jeho stať opírá. Felix sám ovšem nechce řešiti problém budoucí války vůbec a letecké zvláště, ale chce zajistě dosáhnouti toho, aby vzbudil větší zájem širších kruhů a upozornil přec jen na nebezpečí, které by mohlo hroziti, kdyby Douhetovy ideje o užití letectva, které sám pokládá za významné, nebyly posuzovány s náležitou vážností. Uznává, že úloha letectva v příští válce bude veliká a že třeba počítati s tím, aby se jeho účinkům mohlo dostatečně čeliti. To lze již v míru učiniti morální, materiální a finanční přípravou vlastního národa. Nepřípravenost po této stránce byla by nejohrožnějším nebezpečím a trestuhodnou netečností, neboť nebýt již pro zítřek schopen čelit tomu, čemu dnes učí Douhet, bylo by třebas i pohromou. Nepřípravený národ by jistě zasloužil, aby byl již dnes škrtnut ze svazku národů, které jsou si vědomy svého poslání ve světě.

Pokusme se na konec v hlavních rysech zhodnotiti ony zásadní revoluční myšlenky, které v sobě Douhetova teorie skrývá.

Dosud platilo, že účelem války, vedené zároveň na zemi, na vodě a ve vzduchu, je zlomit nepřátelskou vůli tak, aby protivník přijal mír ve smyslu příznivém naší straně. Vítězná bitva sama o sobě byla považována za jediný prostředek k dosažení tohoto cíle. Z historie však víme, že se často ani rozhodnými bitvami nedosáhlo konečného podrobení vůle protivníkovy. Jsou ještě jiné faktory (morální a hospodářské), které spolu s tím působí, třebaže mnohem pomaleji. Tak tomu bylo doposud. Jak by však tomu bylo, kdyby se slovo Douhetovy teorie stalo opravdu skutkem?

Letectvo jakožto nový prostředek, neočekávaně rychlý a schopný projevovat své účinky všude, mělo by se tím stát hlavním faktorem pro

vnučení míru za příznivých podmínek, kdežto ostatní zbraně by měly k tomu přispěti jen částečně a hlavně též pomaleji. Působení letectva lze označiti vskutku jako všeobecné, protože ono může zasáhnouti národ celý, všude, i v jeho srdci a tepnách. Teoreticky by tento nový prostředek uplatnění vůle mohl vésti k cíli. O praktických možnostech podobného působení nemáme dostatečných zkušeností; v posledních řádcích této úvahy dovolíme si podati určitý odhad i po této stránce.

Druhou význačnou vlastností tohoto prostředku je jeho pohotovost, neboť je jediným činitelem, který se může „ihned“ uplatniti, aby rozvrátil protivníka ještě před ukončením jeho mobilisace a nástupu. Této schopnosti letectva nemůže popříti nikdo z odpůrců Douhetových. Douhet sám jim říká: „Upírat letectvu tuto schopnost nemůžete; což nechápete, že právě moment vyhlášení války bude pro použití mých leteckých sil momentem nej příhodnějším? Vždyť právě počátek války je jednou z nejkritičtějších chvil, které národ prožívá.“

Na námitku, že jeho plán rozhodnouti válku letectvem je sázkou na jedinou kartu, odpovídá Douhet tím, že mu zbývají určité záruky v pozemním a námořním vojsku, které může vždy chyby nebo chybné výpočty vyrovnávati i napraviti až do doby, kdy jeho výpočty vzduchové akce nezklamou.

Francouzský podplukovník Langevin v „Revue de Paris“ zastává však názor, že nebude finančně vůbec možno, udržovati vedle silného útočného letectva ještě i pozemní a námořní síly, které by mohly dávatí podobné záruky, o jakých Douhet mluví, v tom případě, že by se letecká akce nezdařila nebo byla oddálena.

Co však nejvíce překvapuje v teorii Douhetově, je zrušení letectva pracujícího v rámci pozemní armády a dále zrušení skoro všeho protiletadlového dělostřelectva. Snad by se konečně s jeho teorií dalo srovnati ono zrušení kooperujícího letectva, uvědomíme-li si úkoly rychlých italských divísi a vlastní všeobecné úkoly pozemní armády a námořnictva jakožto obrany, neboť tehdy v praxi bude tohoto letectva též třeba, a nejde tedy snad v tom případě ani o skutečné jeho úplné zrušení, nýbrž spíše jen o přiměřené jeho zmenšení. Při posuzování teorie Douhetovy musíme se hledět vmyslit, jak již shora řečeno, do mentality a fantasie Italů a uvědomit si geografické podmínky italského státu.

Mnoho a mnoho věcí je čistě italských a je odsouzeno k tomu, aby zůstalo jen v Italii. Sám Mussolini pronesl na příklad o fašismu, že to není artikl pro export. To platí v plné míře — zdá se — i o teorii Douhetově. Je ovšem správné, abychom ji znali až do jejich konečných praktických důsledků a abychom si mohli dobře představití eventuální následky, které by její užití mohlo způsobiti.

Konečně také nebude jistě bez zajímavosti posouditi, zda při praktickém uskutečnění mohou materiální i morální účinky hromadného leteckého bombardování, hlášané Douhetem, opravdu zastaviti život národa a přivesti k ochrnutí jeho politické vůle. Zdá se, že letecké akce předpokládané touto teorií nejen ve skutečném případě nepostačí, aby samy vynutily konečné rozhodnutí, ale snad ani jejich podíl v rámci konečného působení všech branných sil národa nebude takový, aby letectvo samo převzalo podstatnou úlohu, kterou při konečném rozhodnutí mají ostatní branné síly. Kdybychom v praxi připustili možnost vitálního zasažení všech nervů státních jedině letectvem, musili bychom se

k teorii Douhetově bez výjimky přiklonit. Ale i když s touto možností úplně a ve všem nesouhlasíme, nesmí to znamenat, že přezíráme nebezpečí letecké války jakožto důležitého faktora válečného rozhodnutí.

I když považujeme branné záruky, jež máme ve vojsku pozemním za dostatečné, musíme přece počítati také s válčištěm vzdušným a s ochranou, které nám v tom případě může poskytnouti jen a jen obranné letectvo.

Teorie Douhetova ve své celkové koncepci se nezdá pouhou utopií, neboť opravdu předvídá, třebas poněkud neúměrně, to, k čemu by mohl spěti rozvoj techniky především v oboru leteckém.

Štábní kapitán Stanislav Soušedík :

Prostorové vidění.

(Několik úvah pro letectvo a dělostřelectvo.)

Popíši základy vidění a zvláště binokulárního prostorového vidění. Myslím, že tím přijdu vhod protiletadlovým dělostřelcům, kteří pracují se stereoskopickými dálkoměry a na základě prostorového vidu určují vzdálenosti. Doufám však, že i letci, zvláště ti, kteří přicházejí do styku s leteckou fotografií, najdou v článku některé zajímavosti a podněty. Konečně každý, kdo užívá kukátka, 15násobného dalekohledu, nebo má vůbec zájem o vlastnosti vidění, bude míti příležitost ujasnit si některé základní pojmy.

Vždyť vidění, ač je to jedna z všedních a samozřejmých našich životních zkušeností, je zajímavý přírodní zázrak. Jeho podrobnější studium otvírá před námi celé bohatství evoluční schopnosti hmoty, která řízena skrytými vitalistickými silami dovedla postupným vývojem z plasmatických, na světle zprvu snad jen chemicky citlivých míst, vytvořiti tak dokonalou optickou soustavu, jako je oko.

Probereme vlastnosti oka, monokulární, binokulární vidění, strukturu viděného prostorového modelu a aplikaci odvozených pouček na některé naše vojenské obory.

Oko je jednoočkový optický systém, složený z rohovky, moku komorového, duhovky, čočky, tělesa sklovitého (sklivec) a sítnice, která zachycuje a zpracovává světelné paprsky (viz obr. 1).

Světlo přichází do oka průzračnou rohovkou, prochází čirým komorovým mokem a dopadá na čočku kruhovitým, duhovkou vytvořeným otvorem — zornicí, jejíž průměr je proměnlivý a přizpůsobuje se intenzitě vnikajícího světla. Zornice mění průměr od 2 až do 8 mm. Čočka má schopnost měniti zakřivení ploch ji ohraničujících, čímž se mění ohnisková vzdálenost čočky od 17 do 14 mm. Tato schopnost, zvaná akomodace, umožňuje viděti předměty v různých vzdálenostech ostře, ovšem ne současně.

Světlo po prostupu čočkou prochází sklovitým, vnitřek oka vyplňujícím průzračným rosolovitým tělesem a dopadá na sítnici. Středy křivosti